

مذاکره با آمریکا: تجربه ناموفق کره شمالی

معاونت پژوهش‌های سیاسی - حقوقی

دفتر: مطالعات سیاسی

کد موضوعی: ۲۶۰

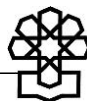
شماره مسلسل: ۱۶۱۱۸

مهرماه ۱۳۹۷

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	خلاصه راهبردی.....
۳.....	مقدمه.....
۴.....	پیشینه و دلایل: روند پریپیچ و خم مذاکرات آمریکا و کره شمالی.....
۶.....	بحران اول هسته‌ای: کره شمالی.....
۸.....	بحران دوم هسته‌ای: کره شمالی و تداوم مذاکرات.....
۹.....	بحران سوم هسته‌ای: تداوم مذاکره و خرید زمان برای ارتقای توان هسته‌ای نظامی.....
۱۳.....	بحران چهارم هسته‌ای: دستیابی به بازدارندگی هسته‌ای و مذاکرات سران.....
۱۵.....	جمع‌بندی.....

مذاکره با آمریکا: تجربه ناموفق کره شمالی

خلاصه راهبردی

- به لحاظ تاریخی با پایان جنگ سرد، فروپاشی شوروی و دگرگونی محیط امنیتی کره شمالی از یک سو و جدی تر شدن برنامه هسته‌ای این کشور از سوی دیگر، فرایند مذاکراتی بسیار پریپیچ‌وخم این کشور با آمریکا آغاز شده و این روند همچنان ادامه دارد.
- از دهه ۱۹۹۰ تاکنون کره شمالی ۲۰۵ بار در سطوح مختلف با ایالات متحده مذاکره کرده است. مذاکرات طرفین از دهه ۱۹۹۰ تاکنون و در زمان کیم ایل سونگ، کیم جونگ ایل و کیم جونگ اون همواره تداوم داشته است.
- سال‌های ۱۹۹۳ و ۱۹۹۴ مقاطع بسیار حساسی در روند مذاکرات کره شمالی و ایالات متحده محسوب می‌شوند. در این مقطع بحران اول هسته‌ای کره شمالی رخ داد. به دیگر سخن محور تعامل و تنش میان دو طرف از موضوعات موشکی به موضوعات هسته‌ای تغییر کرد و از این دوره به بعد موضوع توانمندی هسته‌ای کره شمالی و لزوم مهار آن به کانون مذاکرات تبدیل شد.
- پس از سال‌ها مذاکرات بی‌حاصل، کره شمالی اولین آزمایش هسته‌ای خود را صورت داد و به نوعی به‌عنوان عضو جدید، وارد باشگاه کشورهای دارنده تسلیحات هسته‌ای شد اما با وجود این اقدام و تغییر در معادله هسته‌ای در شبه‌جزیره کره، مذاکرات از ابتدای

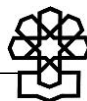
۲۰۰۷ برای اجرایی شدن توافقنامه گروه ۶ جانبه که در سال ۲۰۰۵ منعقد شده بود از سر گرفته شد و تا دسامبر ۲۰۰۸ ادامه پیدا کرد.

● در دوره اوپاما مذاکرات چندان مؤثری بین آمریکا و کره شمالی صورت نگرفت. از سال ۲۰۰۹ تحریم‌های چندجانبه در قالب قطعنامه‌های شورای امنیت علیه کره شمالی اعمال شد. در قالب چندین قطعنامه تحریمی، یکی از سنگین‌ترین نظام‌های تحریمی چندجانبه علیه این کشور اعمال شد.

● در سال ۲۰۱۴، رئیس وقت سازمان سیا در سفر مخفیانه راهی پیونگیانگ شد و مذاکراتی میان طرفین صورت گرفت. در این مذاکرات ایالات متحده تمرکز خود را بر متوقف کردن برنامه هسته‌ای کره شمالی و جلوگیری از پیشرفت بیشتر آن در مقابل ارائه کمک‌های غذایی به این کشور معطوف ساخت، اما در نهایت این مذاکرات نیز تحت تأثیر عدم پایداری آمریکا به تعهدات خویش عملاً با شکست مواجه شد.

● با شکست این دور از مذاکرات و پیشرفت برنامه هسته‌ای و موشکی کره شمالی، آمریکا برای نخستین بار میز مذاکره را ترک کرد و با در پیش گرفتن سیاست موسوم به «صبوری استراتژیک»، اعمال فشار بر این کشور و منزوی کردن آن را در دستور کار قرار داد.

● ترامپ با اعلام شکست سیاست صبوری استراتژیک اوپاما، سطح تنش در شبه‌جزیره کره را افزایش داد و به نوعی آن را به جنگ نزدیک کرد. اما در عین حال در طول سال ۲۰۱۷ مذاکرات مخفیانه میان مقامات دولت ترامپ و مقامات کره شمالی در اسلوی، نیویورک و پیونگیانگ در طول ماه‌های می تا ژوئن ۲۰۱۷ صورت گرفت و این امر زمینه را برای ارتقای مذاکرات به سطح سران فراهم آورد.

- تعهد ایالات متحده به ارائه تضمین امنیتی به کره شمالی در شرایطی که پیونگ یانگ نه تنها به بمب اتمی دست یافته، بلکه به سامانه‌های موشکی برای پرتاب بمب و موشک‌های بالستیک نیز دست پیدا کرده است، اهمیت و اعتبار چندانی ندارد.
- به‌طور مشخص دو توافق سال‌های ۱۹۹۴ و ۲۰۰۵ بر سر برنامه هسته‌ای کره شمالی به شدت به آن چه کیم و ترامپ اخیراً به آن دست یافتند شباهت دارد. هر دوی این توافقات پس از مدتی به‌علت متعهد نبودن آمریکا به وعده‌های خود دچار فروپاشی شدند.
- مذاکرات کیم جونگ اون با ترامپ عمدتاً بدان دلیل که باعث شکسته شدن فضای روانی سنگین علیه کره شمالی شد و زمینه کاهش فشارهای تحریمی بر این کشور را فراهم ساخت برای پیونگ یانگ یک پیروزی به حساب می‌آید. اما خود مقامات کره شمالی نیز با درس گرفتن از تجربیات طولانی گذشته به این واقعیت آگاهند که این دیدار باعث کاهش خصومت و دشمنی واشنگتن با این کشور نخواهد شد و آمریکا تا از بین بردن کامل عناصر قدرت ملی کره به خصومت‌های خود ادامه داده و مذاکرات و گفتگوها حتی در سطح سران نیز پیگیری این روند را متوقف نخواهد کرد.

مقدمه

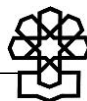
- دولت ترامپ اخیراً از زمینه‌سازی برای برگزاری دور دوم گفتگوهای رئیس‌جمهور آمریکا و رهبر کره شمالی سخن گفته است. مذاکرات ترامپ و کیم جونگ اون نه تنها مهم‌ترین پرونده مذاکراتی دولت ترامپ، بلکه کلیدی‌ترین روند جاری مذاکراتی در حوزه مسائل امنیت بین‌الملل نیز محسوب می‌شود. برای نخستین بار در ۷۰ سال گذشته است که

آمریکا و کره شمالی در سطح سران با یکدیگر مذاکرات فشرده‌ای را در مورد یکی از بحران‌های پیچیده بین‌المللی برگزار می‌کنند که ابعاد مختلفی، از رژیم منع اشاعه هسته‌ای تا رقابت قدرت‌های بزرگ و تا قطعنامه‌های شورای امنیت را دربرمی‌گیرد. افزون بر این، مذاکرات با کره شمالی از منظر شناخت شیوه مذاکراتی ترامپ نیز اهمیت دارد، شیوه‌ای که با توجه به شخصیت خاص او به یک معما تبدیل شده است.

● تجربه مذاکرات کره شمالی و ایالات متحده از چند جهت می‌تواند برای ایران حائز اهمیت بوده و درس‌هایی به همراه داشته باشد. نخست آنکه ایران و کره شمالی از معدود بازیگرانی به‌شمار می‌آیند که با ایالات متحده روابطی ندارند و در عین حال رقابت استراتژیک با واشنگتن بر کلیت سیاست خارجی این کشورها و هویت بین‌المللی آنها سایه انداخته است. دوم آنکه دو کشور در دهه‌های اخیر علی‌رغم پیشبرد نوعی از رقابت استراتژیک با آمریکا در دوره‌هایی نیز با این کشور وارد مذاکره شده و به توافقاتی نیز دست یافته‌اند. سوم اینکه در روند پس از توافق برجام و نیز پس از خروج آمریکا از آن و گفتگوهای ترامپ با رهبر کره شمالی، دو کشور به درس گرفتن از تجربه یکدیگر و مدل‌های مذاکراتی تشویق شده‌اند که در تعامل با آمریکا برگزیدند.

پیشینه و دلایل: روند پریچ و خم مذاکرات آمریکا و کره شمالی

● اولین و شاید مهم‌ترین نکته در روند مذاکرات کره شمالی و ایالات متحده، توجه به تاریخ پر فراز و نشیب این مذاکرات است که از دیدار اخیر میان رهبر کره شمالی و رئیس‌جمهور آمریکا فراتر می‌رود. به‌طور تاریخی از زمان پایان جنگ کره در سال ۱۹۵۳،

آمریکا و کره شمالی تا پایان جنگ سرد مذاکرات چندانی با یکدیگر نداشتند، اما با پایان جنگ سرد، فروپاشی شوروی و دگرگونی محیط امنیتی کره شمالی از یک سو و جدی تر شدن برنامه هسته‌ای این کشور از سوی دیگر، فرایند مذاکراتی بسیار پرپیچ و خم این کشور با آمریکا آغاز شده و این روند همچنان ادامه دارد.

• از دهه ۱۹۹۰ تاکنون کره شمالی ۲۰۵ بار در سطوح مختلف با ایالات متحده مذاکره کرده است و ۱۵۸ بار اقداماتی انجام داده است که از نظر ایالات متحده تحریک‌آمیز تلقی شده و به نوعی زمینه‌ساز اعمال محدودیت‌ها و تحریم‌ها علیه این کشور بوده است. مذاکرات طرفین از دهه ۱۹۹۰ تاکنون و در زمان کیم ایل سونگ، کیم جونگ ایل و کیم جونگ اون همواره تداوم داشته است.

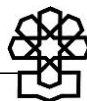
• کیم ایل سونگ در اواخر دوره زمامداری خود یعنی طی سال‌های ۱۹۹۰ تا ۱۹۹۴، ۲۶ بار در سطوح مختلف با ایالات متحده مذاکراتی را صورت داد و در عین حال به ۱۰ اقدام نظامی دست زد که از نظر ایالات متحده تحریک‌آمیز قلمداد می‌شدند. در این دوره کره شمالی اقدامات اولیه برای احیای برنامه هسته‌ای و موشکی خود را که به کمک شوروی آغاز شده و پس از شوک فروپاشی شوروی با معضلات جدی مواجه شده بود، به انجام رساند. انجام همین اقدامات بود که از سوی ایالات متحده به‌عنوان اقدامات تحریک‌آمیز قلمداد شد. در این دوره ایالات متحده در قالب **سیاست تعامل محدود**^۱ با کره شمالی مذاکرات را با این کشور آغاز کرد. در این مذاکرات هدف اصلی ایالات متحده، متعهد

کردن کره شمالی به موافقتنامه پادمانی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و موافقت این کشور با بازرسی‌ها از تأسیسات هسته‌ای و بازفرآوری پلوتونیوم این کشور بود.

• کره شمالی وارد مذاکره با ایالات متحده شد و در عین حال آزمایش موشک‌های کوتاه‌برد اسکاد و موشک‌های میان‌برد نودونگ را انجام داد، اقداماتی که از نظر آمریکا تحریک‌آمیز بودند. به علاوه در این دوره جنگ اطلاعاتی میان ایالات متحده و کره شمالی همچنان تداوم یافت و پرونده‌های اطلاعاتی متعددی میان دو کشور به‌ویژه در خاک کره جنوبی مطرح بود.

بحران اول هسته‌ای: کره شمالی

• سال‌های ۱۹۹۳ و ۱۹۹۴ مقاطع بسیار حساسی در روند مذاکراتی کره شمالی و ایالات متحده محسوب می‌شوند. در این مقطع **بحران اول هسته‌ای کره شمالی** رخ داد. به دیگر سخن محور تعامل و تنش میان دو طرف از موضوعات موشکی به موضوعات هسته‌ای تغییر کرد و از این دوره به بعد موضوع توانمندی هسته‌ای کره شمالی و لزوم مهار آن به کانون مذاکرات تبدیل شد. در این بازه زمانی حدوداً یک ساله، ۱۹ دور مذاکره میان دو کشور انجام شد. محور این مذاکرات عمدتاً بر بازرسی‌های بین‌المللی از تأسیسات هسته‌ای کره شمالی، دسترسی به سایت‌های هسته‌ای این کشور و نیز پیامدهای تصمیم پیونگ‌یانگ برای خروج از ان پی تی در اوایل سال ۱۹۹۳ متمرکز بود. در این مقطع و در فرایند مذاکرات، کره شمالی **بحث خروج این کشور از پیمان منع گسترش تسلیحات هسته‌ای** را که در ۱۹۸۵ به آن پیوسته بود مطرح کرد و در چارچوب ماده (۱) بند «۱» این پیمان خروج

خود را به اطلاع شورای امنیت و سایر کشورها رساند. اما در فرایند مذاکرات و پیش از اینکه سه ماه لازم برای اجرایی شدن این اقدام به پایان برسد درخواست خود را پس گرفت. با وجود این مذاکرات در ماه می ۱۹۹۴ به دلیل اختلاف بر سر بارگذاری سوخت در رآکتور هسته‌ای یونگ بیونگ و خارج کردن میله‌های سوختی که می‌توانست در افزایش ذخایر پلوتونیوم و در تولید سلاح هسته‌ای مورد استفاده قرار گیرد به بن‌بست رسید.

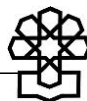
● با به بن‌بست رسیدن مذاکرات میان طرفین، جیمی کارتر رئیس‌جمهور پیشین ایالات متحده در ۱۹۹۴ به کره شمالی سفر کرد و توانست این کشور را برای بازگشت به میز مذاکره با ایالات متحده راضی کند. مذاکرات طرفین از سر گرفته شد و در اکتبر ۱۹۹۴ طرفین بر سر متوقف کردن روند رو به رشد برنامه هسته‌ای کره شمالی از یک سو و ارائه کمک‌های فنی و مالی به این کشور از سوی دیگر به توافق رسیدند. در قالب این توافق، کره شمالی از توسعه و عملیاتی کردن رآکتورهای هسته‌ای خود پرهیز می‌کرد و در مقابل ایالات متحده با تشکیل کنسرسیومی به احداث رآکتورهای آب سبک در این کشور برای مصارف صلح‌آمیز کمک می‌کرد. به‌علاوه کره شمالی متعهد شد تا اولاً دسترسی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به سایت‌های هسته‌ای این کشور را فراهم کند و از طرف دیگر به تدریج زمینه را برای تخریب سایت‌های هسته‌ای کره شمالی که می‌تواند کاربرد نظامی داشته باشد فراهم آورد. از طرف دیگر ایالات متحده به ارائه کمک‌های مالی و فنی به‌ویژه ارائه نفت به این کشور متعهد شد. افزون بر این آمریکا متعهد شد در فرایند عادی شدن روابط دو کشور نوعی تضمین امنیتی مبنی بر حمله نکردن به کره شمالی ارائه کند.. از این توافق به‌عنوان یکی از مهم‌ترین توافقاتی که در ۲۵ سال مذاکره و تنش میان کره شمالی و ایالات متحده صورت گرفته نام برده می‌شود.

• این مرحله از مذاکره و تنش میان دو کشور با مرگ کیم جونگ کیم ایل سونگ در ۱۹۹۴ به پایان رسید.

بحران دوم هسته‌ای: کره شمالی و تداوم مذاکرات

با روی کار آمدن کیم جونگ ایل در سال ۱۹۹۴ مذاکرات برای اجرایی شدن توافقی که در همین سال صورت گرفته بود از سر گرفته شد و تداوم یافت. در دوره رهبری وی که تا سال ۲۰۱۳ ادامه پیدا کرد، آمریکا و کره شمالی ۱۰۹ دور با یکدیگر مذاکره کردند و در عین حال کره شمالی با توسعه توان نظامی خود به آزمایش اولین بمب هسته‌ای در سال ۲۰۰۶ مبادرت ورزید. در همین دوره در چارچوب توافق ۱۹۹۴ نهادی تحت عنوان سازمان توسعه انرژی شبه‌جزیره کره با هدف ایجاد رآکتورهای آب سبک تأسیس شد. به‌علاوه طی سال‌های ۱۹۹۷ تا ۱۹۹۹ کشورهای بیشتری به روند مذاکرات پیوستند و مذاکرات در ابتدا با حضور کره جنوبی شکل سه‌جانبه به خود گرفت و در مرحله بعدی با حضور چین این مذاکرات به شکل چهارجانبه ادامه پیدا کرد. اتفاق مهم دیگری که در این مقطع رخ داد این بود که کره شمالی به‌صورت دوجانبه وارد مذاکرات موشکی با ایالات متحده شد، مذاکراتی که از ۱۹۹۶ آغاز شد و تا سال ۲۰۰۰ ادامه پیدا کرد.

• در تداوم این روند در سال ۲۰۰۰ مادالین آلبرایت وزیر خارجه وقت ایالات متحده به کره شمالی سفر کرد و مباحث جدی در مورد از سر گرفته شدن روابط دو کشور مطرح

شد. اما در خلال همین دور از مذاکرات نیز آمریکا ادعای انجام اقدامات تحریک‌آمیز از سوی پیونگ‌یانگ را تکرار می‌کرد.

● این مرحله از مذاکره و تنش توأمان در روابط کره شمالی و ایالات متحده در سال ۲۰۰۱ و با خاتمه دوره ریاست‌جمهوری بیل کلینتون به پایان رسید و این در حالی بود که بدبینی آمریکا نسبت به نیت هسته‌ای کره شمالی افزایش یافته بود و بسیاری در ایالات متحده معتقد بودند که کره شمالی به دنبال حداکثرسازی برنامه غنی‌سازی اورانیوم برای تولید تسلیحات هسته‌ای است.

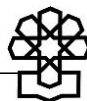
بحران سوم هسته‌ای: تداوم مذاکره و خرید زمان برای ارتقای توان هسته‌ای نظامی

● با روی کار آمدن جورج بوش، مرحله سوم در بحران هسته‌ای کره شمالی از سال ۲۰۰۱ آغاز می‌شود و تا سال ۲۰۰۹ تداوم می‌یابد. در این مرحله نیز مذاکرات با آمریکا ادامه پیدا می‌کند و در عین حال در شرایط بدقولی‌های متعدد واشنگتن، کره شمالی بر توانمندی هسته‌ای خود می‌افزاید. در این مرحله در مجموع ۶۴ دور مذاکرات دوجانبه و چندجانبه بر سر برنامه هسته‌ای کره شمالی با محوریت مذاکرات این کشور با ایالات متحده انجام شد، اما تفاوت مهم در این مرحله آن بود که **گروه ۶ جانبه شکل می‌گیرد** و مذاکرات در چارچوب این گروه برگزار می‌شود. به بیان دیگر مذاکرات از گفتگوهای دوجانبه کره و آمریکا به مذاکرات چندجانبه با حضور تقریباً تمامی طرف‌های ذینفع در این بحران تبدیل می‌شود.

• این مرحله از مذاکرات پس از افشای برنامه کره شمالی برای غنی‌سازی اورانیوم در اکتبر ۲۰۰۲ آغاز شد که به پایان توافق ۱۹۹۴ منجر شد. به بیان دیگر آغاز این دور از مذاکرات را می‌توان دومین دور مذاکرات جدی میان آمریکا و کره شمالی پس از شکست کامل توافق اولیه محسوب کرد که در سال ۱۹۹۴ منعقد شد و تا چند سال چارچوبی برای حل و فصل اختلافات و عادی‌سازی روابط دو کشور به‌شمار می‌رفت.

• در این مرحله کره شمالی از یک‌سو در قالب گروه ۶ جانبه وارد مذاکرات پیچیده شد و از طرفی دیگر پریسک‌ترین تصمیم راهبردی خود طی این سال‌ها را اتخاذ کرد. این کشور در سال ۲۰۰۳ در نتیجه بدعهدی طرف‌های مقابل، از پیمان منع اشاعه تسلیحات هسته‌ای خارج شد و به نوعی به تمام تعهداتش در قبال آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و نهادهای بین‌المللی پایان داد. اما در عین حال در قالب گروه ۶ جانبه به مذاکرات با طرف‌های اصلی درگیر در این بحران ادامه داد. پس از دو سال مذاکره در قالب گروه ۶ جانبه در آگوست سال ۲۰۰۵ اعلامیه مشترکی توسط ۶ کشور منتشر شد که در قالب آن کره شمالی متعهد گردید تمامی برنامه هسته‌ای خود را از بین برده و اجازه بازرسی و راستی‌آزمایی در مورد فرایند از بین بردن تأسیسات هسته‌ای را به جامعه بین‌المللی دهد.

• اما این توافق نیز چندان به مرحله اجرا نرسید. پس از اعلام این توافق، حدود ۹ ماه مذاکرات میان کره شمالی و سایر طرف‌ها متوقف شد. به بیان دیگر در طول سال ۲۰۰۶ این مذاکرات تقریباً متوقف ماند. در همین سال کره شمالی اولین آزمایش هسته‌ای خود را صورت داد و به نوعی به‌عنوان عضو جدید وارد باشگاه کشورهای دارنده

تسلیحات هسته‌ای شد، اما با وجود این اقدام و تغییر در معادله هسته‌ای در شبه‌جزیره کره، مذاکرات از ابتدای ۲۰۰۷ برای اجرایی شدن توافقنامه گروه ۶ جانبه که در سال ۲۰۰۵ منعقد شده بود از سر گرفته شد و تا دسامبر ۲۰۰۸ ادامه پیدا کرد.

• تداوم اقدامات کره شمالی در راستای توسعه توان تسلیحاتی هسته‌ای این کشور از یک‌سو و مخالفت آن با راستی‌آزمایی از برنامه هسته‌ای خود در چارچوب آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از سوی دیگر باعث شد که تا در سال ۲۰۰۸، توافق سال ۲۰۰۵ به نوعی با فروپاشی مواجه شود. به عبارت دیگر در این زمان گروه ۶ عملاً فرو پاشید. با فروپاشی این گفتگوها پیشرفت برنامه هسته‌ای و موشکی کره شمالی بسیار بیش از گذشته تسریع شد و این کشور بیشترین آزمایش‌های اتمی و موشکی خود را در طول سال‌های منتهی به ۲۰۰۹ به انجام رساند.

• در دوره اوپاما مذاکرات چندان مؤثری بین آمریکا و کره شمالی صورت نگرفت. تمرکز کره شمالی بر پیشبرد برنامه هسته‌ای این کشور و افزایش برد موشک‌های آن بر تولید موشک‌هایی متمرکز شد که قابلیت حمل کلاهک هسته‌ای را داشته باشند. به موازات این روند از سال ۲۰۰۹ تحریم‌های چندجانبه در قالب قطعنامه‌های شورای امنیت علیه کره شمالی اعمال گردید. در قالب چندین قطعنامه تحریمی یکی از سنگین‌ترین نظام‌های تحریمی چندجانبه علیه این کشور اعمال شد. با این حال، در مقام مقایسه، تحریم‌هایی که علیه کره شمالی اعمال شد به لحاظ شدت و گستردگی کمتر از تحریم‌هایی است که علیه ایران اعمال شده است. به علاوه، از آنجا که ارتباطات کره

شمالی با اقتصاد جهانی بسیار اندک است و ۹۰ درصد تجارت خارجی این کشور صرفاً با چین صورت می‌گیرد ضربه‌پذیری آن نسبت به تحریم‌های اعمال شده نیز به شکل آشکاری نسبت به ایران کمتر بوده است.

● از سال ۲۰۱۱ و با روی کار آمدن کیم جونگ اون، پیشرفت برنامه اتمی و موشکی کره شمالی شدت می‌گیرد، به گونه‌ای که بیشترین تعداد آزمایش‌های هسته‌ای و موشکی و نیز بیشترین اقداماتی که از نظر آمریکا تحریک‌آمیز محسوب می‌شوند در این دوره انجام می‌شود. علی‌رغم آنکه در این دوره مذاکرات چندانی میان طرفین صورت نمی‌گیرد، اما ایالات متحده تماس‌ها با کره شمالی را قطع نمی‌کند و حتی در سال ۲۰۱۴ در بحبوحه بحران، رئیس وقت سازمان سیا در سفر مخفیانه راهی پیونگیانگ می‌شود و مذاکراتی میان طرفین صورت می‌گیرد. در این مذاکرات ایالات متحده تمرکز خود را بر متوقف کردن برنامه هسته‌ای کره شمالی و جلوگیری از پیشرفت بیشتر آن در مقابل ارائه کمک‌های غذایی به این کشور معطوف می‌سازد، اما در نهایت این مذاکرات نیز تحت تأثیر عدم پایبندی آمریکا به تعهدات خویش عملاً با شکست مواجه می‌شود.

● با شکست این دور از مذاکرات و پیشرفت برنامه هسته‌ای و موشکی کره شمالی، آمریکا برای نخستین بار میز مذاکره را ترک می‌کند و با در پیش گرفتن سیاست موسوم به «صبوری استراتژیک»، اعمال فشار بر این کشور و منزوی کردن آن را در دستور کار قرار می‌دهد. در این قالب از یک‌سو تحریم‌های تشدیدشونده علیه کره شمالی صورت می‌گیرد و دولت اوپاما می‌کوشد این کشور را بیش از پیش در جامعه بین‌المللی منزوی کند و از طرف دیگر واشنگتن اعلام می‌کند تا زمانی که نشانه‌های روشنی از تعهد کره

شمالی به خلع سلاح هسته‌ای دریافت نشود به میز مذاکره با این کشور بازخواهد گشت. در این دوره که از سال ۲۰۱۲ آغاز و تا ۲۰۱۷ ادامه می‌یابد و هیچ‌گونه مذاکره علمی و مهمی میان طرفین صورت نمی‌گیرد. کره شمالی از یک‌سو تحت فشار فزاینده تحریم‌ها قرار می‌گیرد و از طرف دیگر به پیشبرد برنامه اتمی خود ادامه می‌دهد.

• در این دوره که مذاکرات به نوعی متوقف شده بود، کره شمالی بیشترین تعداد آزمایش‌های موشکی و هسته‌ای خود را صورت داد. افزون بر این به اقدامات متعددی دست زد که از طرف ایالات متحده تحریک‌آمیز تلقی می‌شدند. پیونگ‌یانگ بیش از ۷۰ آزمایش موشکی و سه آزمایش هسته‌ای به انجام رساند. در این دوره به لحاظ برنامه موشکی، کره شمالی به آزمایش و توسعه مدل‌های جدیدی از موشک‌ها همچون موشک‌های بالستیک مبادرت ورزید و سطح بازدارندگی و تهدیدکنندگی برنامه موشکی و اتمی خود را به شدت افزایش داد.

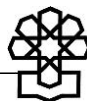
بحران چهارم هسته‌ای: دستیابی به بازدارندگی هسته‌ای و مذاکرات سران

• با روی کار آمدن دولت ترامپ، سیاست آمریکا بر اعمال فشار حداکثری بر کره شمالی و وادار کردن این کشور به بازگشت به میز مذاکره متمرکز شد. ترامپ با اعلام شکست سیاست صبوری استراتژیک او‌باما، سطح تنش در شبه‌جزیره کره را افزایش داد و به نوعی آن را به جنگ نزدیک کرد. اما در عین حال در طول سال ۲۰۱۷ مذاکرات مخفیانه میان مقامات دولت ترامپ و مقامات کره شمالی در اسلو، نیویورک و پیونگ‌یانگ

در طول ماه‌های می تا ژوئن ۲۰۱۷ صورت گرفت و این امر زمینه را برای ارتقای مذاکرات به سطح سران فراهم آورد.

● از طرفی بین ماه‌های می تا سپتامبر ۲۰۱۷ کره شمالی ۲۴ آزمایش موشکی و اتمی انجام داد از جمله برای نخستین بار آزمایش موشک‌های بالستیک بین قاره‌ای را در دستور کار قرار داد. به بیان دیگر در طول چهار سال اخیر کره شمالی بیش از ۱۰۰ آزمایش موشکی و هسته صورت داد که بالاترین میزان آزمایش‌های موشکی و هسته‌ای در طول ۲۵ سالی که از بحران هسته‌ای این کشور می‌گذرد به حساب می‌آید.

● در این مرحله کره شمالی برنامه هسته‌ای نظامی خود را تا حد زیادی تکمیل کرد و موفق شد پس از یک دوره راه‌اندازی جنگ شدید روانی و تغییر آرایش نظامی، در عالی‌ترین سطح با ایالات متحده مذاکره نماید. مذاکرات ترامپ-کیم نخستین دور مذاکرات این کشور در ۲۵ سال گذشته بود که در سطح سران صورت گرفت. پس از این مذاکرات اعلامیه مشترکی منتشر شد که در واقع خلاصه‌ای از مباحث مذاکراتی که طرفین در طول این سال‌ها صورت دادند را در خود داشت. در این اعلامیه مشترک بر ارائه تضمین امنیتی از سوی ایالات متحده به کره شمالی از یک‌سو و تعهد کره شمالی به خلع سلاح شبه‌جزیره کره از سوی دیگر تأکید شده بود. کلیدی‌ترین و مهم‌ترین بخش این اعلامیه در واقع همین تأکید بر خلع سلاح هسته‌ای شبه‌جزیره کره بود، زیرا این روند عملاً کره جنوبی را نیز دربرمی‌گرفت و روند اجرایی شدن آن مستلزم تغییر در آرایش نظامی ایالات متحده در کره جنوبی و تغییر در استراتژی امنیتی سئول نیز هست. همین امر، فرایند خلع سلاح شبه‌جزیره را به موضوعی بسیار پیچیده تبدیل می‌کند که عملیاتی نمودن آن در چارچوب یک توافق دوجانبه به‌شدت دشوار خواهد بود. از طرف دیگر تعهد ایالات متحده به ارائه

تضمین امنیتی به کره شمالی در شرایطی که پیونگیانگ نه تنها به بمب اتمی دست یافته، بلکه به سامانه‌های موشکی برای پرتاب بمب و موشک‌های بالستیک نیز دست پیدا کرده است، اهمیت و اعتبار چندانی ندارد. از همین رو اجرایی شدن بندهای این توافق در ماه‌های اخیر با چالش‌های جدی مواجه شده است تا جایی که خبرها از زمینه‌چینی برای برگزاری دومین دور مذاکرات در سطح سران حکایت می‌کند.

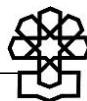
جمع‌بندی

- بر مبنای آنچه با مرور روند مذاکراتی آمریکا و کره شمالی ارائه شد، می‌توان تأیید کرد که آنچه در جریان دیدار دونالد ترامپ و کیم جونگ اون رخ داد در واقع تداوم استراتژی‌های مذاکراتی دو کشور در بیست و پنج سال اخیر بوده است. آمریکا از ابتدا در پی متوقف کردن برنامه هسته‌ای کره شمالی بود و در اعلامیه‌ای که در نشست اخیر سران دو کشور نیز منتشر شد مسئله خلع سلاح هسته‌ای پیونگیانگ را به‌عنوان یک اولویت کلیدی مطرح کرد. از طرف دیگر کره شمالی با ارائه پاسخ‌های مبهم به این درخواست و موافقت ضمنی با کلیات آن منافی را که از این رهگذر به دنبال آن بود، کسب کرد.
- در بیست و پنج سال گذشته، کره شمالی عمدتاً از ابزار مذاکره برای کاهش فشارهای بین‌المللی بر این کشور و خرید زمان برای پیشبرد برنامه هسته‌ای خود استفاده کرده است. در تمامی این ادوار مذاکراتی پیونگیانگ **دو استراتژی** را به‌طور توأمان به پیش برده است. استراتژی نخست و کلیدی، پیشبرد برنامه هسته‌ای این کشور برای نیل به توانمندی تسلیحات اتمی جهت ایجاد بازدارندگی حداقلی بوده است. استراتژی مذاکراتی

کره شمالی به نوعی مکمل استراتژی نظامی آن عمل کرده و با خرید زمان، شکستن فضای روانی و کاهش توان و تمایل کشورهای مذاکره‌کننده برای اعمال محدودیت و تحریم علیه این کشور زمینه را برای توسعه برنامه نظامی هسته‌ای این کشور و کسب توانمندی‌های بازدارندگی حداقلی فراهم نموده است.

- در طول بیستوپنج سال گذشته کره شمالی چندین بار با آمریکا به توافق‌های مشابه آنچه پس از اجلاس ترامپ - کیم منتشر شد دست یافت، اما پس از مدتی با عهدشکنی‌های آمریکا، بر سر اجرای این توافقات اختلافات جدی بروز کرد و عملاً توافقات دو کشور از بین رفت. به‌طور مشخص دو توافق سال‌های ۱۹۹۴ و ۲۰۰۵ بر سر برنامه هسته‌ای کره شمالی به شدت به آن چه کیم و ترامپ اخیراً به آن دست یافتند شباهت دارد. هر دوی این توافقات پس از مدتی به‌علت متعهد نبودن آمریکا به وعده‌های خود دچار فروپاشی شدند.

- در شرایط کنونی کره شمالی برنامه هسته‌ای نظامی خود را تکمیل کرده و آنچه را به‌عنوان استراتژی جدید خود دنبال می‌کند از یک‌سو زمینه‌سازی جهت کسب مشروعیت بین‌المللی برای برنامه هسته‌ای خود و پذیرش پیونگ‌یانگ به‌عنوان عضو جدید در باشگاه کشورهای دارنده سلاح هسته‌ای و ازسوی دیگر کاهش فشارهای تحریمی و فضای روانی سنگین علیه این کشور است. به بیان دیگر در شرایط جدید، بر خلاف گذشته موضوع ناامنی کره شمالی محرک اصلی رفتار استراتژیک این کشور نیست، بلکه مقامات کره می‌کوشند به‌عنوان یک دولت دارنده تسلیحات هسته‌ای به نظام بین‌الملل بازگردند و اقتصاد خود را بازسازی کند. در وضعیت کنونی کره شمالی بر بهبود تعاملات با کره جنوبی و توسعه همکاری‌ها با چین تمرکز ویژه دارد.

• مذاکرات کیم جونگ اون با ترامپ عمدتاً بدان دلیل که باعث شکسته شدن فضای روانی سنگین علیه کره شمالی شد و زمینه کاهش فشارهای تحریمی بر این کشور را فراهم ساخت برای پیونگیانگ یک پیروزی به حساب می‌آید. اما خود مقامات کره شمالی نیز با درس گرفتن از تجربیات طولانی گذشته به این واقعیت آگاهند که این دیدار باعث کاهش خصومت و دشمنی و اشنگتن با این کشور نخواهد شد و آمریکا تا از بین بردن کامل عناصر قدرت ملی کره به خصومت‌های خود ادامه داده و مذاکرات و گفتگوها حتی در سطح سران نیز پیگیری این روند را متوقف نخواهد کرد.

• در وضعیت فعلی مهم‌ترین اولویت برای کره شمالی خرید زمان است تا به تدریج بتواند فشارهای ایالات متحده بر اقتصاد این کشور را کاهش داده و به نوعی به سمت عادی‌سازی روابط خود با سایر کشورهای جهان حرکت کند. در شرایط کنونی و تا آینده قابل پیش‌بینی ترامپ تمایل چندانی به بازگشت به سیاست فشار حداکثری بر کره شمالی نخواهد داشت، زیرا چنین بازگشتی به معنای قبول شکست در مهم‌ترین مانور دیپلماتیک او محسوب می‌شود. این در حالی است که برخی رسانه‌ها در آمریکا از سرخوردگی ترامپ نسبت به روند پیشرفت مذاکرات با کره شمالی خبر می‌دهند. اما اینکه ترامپ با وجود سرخوردگی، از زمینه‌سازی برای دیدار دوم با رئیس کره شمالی خبر می‌دهد حاکی از آن است که او در شرایط تشدید فشارهای داخلی، تا چه میزان به این دیدار و پیشبرد با پیونگیانگ نیاز دارد.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۶۱۱۸

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: مذاکره با آمریکا: تجربه ناموفق کره شمالی

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه سیاست خارجی)

تهیه و تدوین: محسن شریعتی‌نیا

ناظر علمی: مهدی امیری

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. کره شمالی

۲. آمریکا

۳. اتمی

۴. مذاکره

تاریخ انتشار: ۱۳۹۷/۷/۲۹